

ÎNSEMNĂRI CONTRADICTORII

Mi-am pus deseori întrebarea: personajul creează situația sau situația creează personajul?

Un răspuns precis e greu de dat; dar sint înclinat să susțin că decele mai multe ori situația — deseori echivalentă cu conjunctura — e cea care creează personaje; înțelegând prin personaj nu neapărat o personalitate, ci mai degrabă o mimare a personalității. Sint însă și cazuri inverse, precum și unele speciale, când personajele — după cum susține Gombrowicz — se creează unele pe altele.

iulie 1987

In arta actorului, ca și în retorică, considerată la rîndu-i o artă, esențialul este să convingi pe cît mai mulți. Pentru aceasta, în ambele cazuri, se cere a stăpîni un limbaj coerent, argumentat, concis, participativ, expresiv. Și totuși... Strădania de a convinge cu orice preț, în clipa în care devine scop în sine, riscă să ajungă o formă lipsită de conținut. Căci nu e deloc ușor să convingi un singur om, darămite o masă eterogenă, gata să pună sub semnul întrebării orice afirmație (categorică) și predispusă, prin educație, nu la cooperare ci la sușpicione.

august 1987

Un artist nu se lasă ușor descoperit; de aceea, mai întotdeauna nu va fi „găsit” acolo unde e căutat de alții, ci acolo unde el însuși, de cele mai multe ori, nu se găsește.

29 decembrie 1987

Indicația regizorală, ca de altfel orice „indicație”, trebuie să aibă un caracter orientativ și nicidecum executiv. Ea tre-

buie să stimuleze creativitatea și nu s-o îngrădească.

Actorul deprins să primească ordine pe care să le execute orbește, actorul educat spre a fi condus pas cu pas și gest cu gest, care preia intonații și nu intenții, se situează sub nivelul unui meseriaș oarecare, căci el acceptă din lenevie ori comoditate să devină, din subiect, obiect.

Cel ce așteaptă să fie manevrat clipă de clipă, cel lipsit de inițiativă, nu cunoaște de fapt direcția către care se îndreaptă, scopul acțiunilor sale îi este confuz, iar participarea (oricît de „angajată”) devine formală și neconvingătoare.

Soluțiile trebuie să se nască în repetiții, în laboratorul creației colective, din izbînză și eșecuri, și nu din dispoziții arogante ale unui atoateștiutor.

8 decembrie 1988

Există spectacole care îți fură ochiul, ca și persoane după care întorci capul pe stradă. Uneori te ciștigă grația, rasa, eleganța, echilibrul, lipsa de ostentație; alteori, ba chiar de cele mai multe ori, dimpotrivă, ostentația este cea care îți izbește privirea.

Dar, în esență, ostentația nu este o formă a contestației ci a nesiguranței. Ea provine dintr-o derută care derutează.

Spectacolele înzorzonate, înțotonate, împopoțonate, pestrițe, zornăitoare, zăngănitoare, în care tot arsenalul mijloacelor teatrale este aruncat „în luptă”, nu izbutesc decît să evidențieze incoerența, incongruența și, în ultimă instanță, ineficiența gîndirii și expresiei artistice.

Ceea ce mi se pare ciudat este faptul că, deși această injghebare se desfășoară sub cupola modernității, produsul concretizat în spectacol, încețoșînd comunicarea

directă cu spectatorul contemporan, izbuște în cele din urmă să fie necontemporan, demonstrînd un paradox (printre multe alte paradoxuri teatrale), și anume că modernitatea și contemporaneitatea pot deveni uneori incompatibile.

28 decembrie 1987

Cînd mai aud vorbindu-se de „sprijinirea dramaturgiei originale”, o sintagmă apărută prin anii '50, îmi revine în minte tabloul lui Bruegel „Parabola orbilor”, în care un șir de oameni lipsiți de vedere se „sprijină” unul de altul, lăsîndu-se conduși de cel din față, care se prăbușește într-o groapă.

În fond, cine pe cine se sprijină?

Un text valoros nu are nevoie de sprijin, iar o macatură nu are de ce să fie sprijinită. Autorul român contemporan se cere a fi mai degrabă stimulat decît sprijinit.

Un important regizor român, care, din păcate, în prodigioasa-i carieră nu prea s-a aplecat asupra dramaturgiei originale, îmi mărturisea astăzi, cu o crudă sinceritate: „ca să pun în scenă o piesă de Cehov, îmi sint suficiente trei luni de repetiții. Un text de Sorescu poate dura un an! De ce? Pentru că se găsesc prea mulți chemați sau nechemați, care se simt obligați să-1 «sprijine» pe autor, iar dacă el nu prea simte nevoia de «sprijin» sau pur și simplu nu vrea să se lase «sprijinit», încep discuții interminabile. În cele din urmă, rezultatul depinde, evident, fie de cel care cedează mai repede, fie de cel care rezistă mai mult. Eu sint un încapățînat, a încheiat interlocutorul meu, nu-mi place să cedez, dar nu dispun de timp pentru a rezista”.

26 aprilie 1979
Valeriu Moisescu